

УДК 343.85:343.575

Стрільців О. М. — кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, завідувач наукової лабораторії з проблем кримінальної поліції навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ;

Безногих В. С. — незалежний експерт, м. Київ

Напрями вдосконалення кримінально-правової протидії використанню коштів, здобутих від незаконного обігу наркотиків

Доведено, що важливим компонентом стратегії протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів є реалізація заходів, спрямованих на виявлення та конфіскацію коштів, здобутих від такої протиправної діяльності, мінімізація можливості їх використання в легальному обігу (бізнесі) та побуті. Такі підходи в протидії організованій злочинності та наркобізнесу визнано ефективними на міжнародному рівні, тому постала необхідність криміналізації використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. З моменту впровадження 1995 року в КК України ст. 229¹², а з 2001 року — ст. 306 (за новим КК України), які встановлюють покарання за використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, і до 2018 року правоохоронні органи викрили лише 1700 таких злочинів, причому не було викрито жодного випадку розміщення коштів, здобутих у такий спосіб, у банках, на підприємствах, в установах, організаціях та їх підрозділах. Однією з причин незадовільного стану є недосконалість наявних положень КК України. Наявність в українському законодавстві двох норм (ст. 306 та 209 КК України), які покликані захищати однакові суспільні цінності, однак різняться походженням предмета злочину (наркотики, суєнєрство, зброя, розповсюдження порнографії тощо) та суворістю покарання, за певних обставин створюють додаткове навантаження для правоохоронних і судових органів у процесі з'ясування та доказування конкретного джерела кримінальних доходів. Висвітлено проблемні питання, які виникають у практичній діяльності правоохоронних органів щодо нормативного забезпечення протидії використанню коштів, отриманих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Сформульовано пропозиції щодо оптимізації норм КК України в цій сфері. Зауважено, що спрощення застосування законодавства про кримінальну відповідальність щодо протидії відмиванню доходів, одержаних від будь-яких видів кримінальної діяльності, сприятиме зменшенню навантаження на правоохоронні та судові органи. Стратегічним напрямом діяльності правоохоронних органів України в протидії незаконному обігу наркотиків визнано підриє його економічного підґрунтя, створення та реалізацію комплексної системи правових, зокрема кримінально-правових, організаційних, оперативно-розшукових та інших заходів щодо виявлення та ліквідації каналів легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

Ключові слова: наркотичні засоби; психотропні речовини; прекурсори; використання (відмивання) коштів; незаконний обіг наркотиків; кримінальне законодавство; злочинна діяльність.

Постановка проблеми. Головною рисою обігу наркотиків, як і легального бізнесу, є отримання прибутку чи надприбутку та безперешкодне користування ними. Наркотики є також товаром, а отже, мають ланцюг реалізації: їх вирощують (виготовляють), купують, перевозять у місця їх поширеного збуту, відбувається їх розповсюдження. Причому діють закони ринку, такі як попит, пропозиція, вкладання коштів у найбільш прибуткові справи тощо. Так, якщо в Афганістані 1 г чистого героїну коштує менше одного долара США, в Узбекистані та Киргизстані – від 2 до 5 доларів США, то в м. Києві лише одну дозу (0,25 г на сухий залишок) реалізують уже за 25–35 доларів США. Отже, на вкладену одну одиницю коштів отримують прибуток більш як у 100 таких одиниць. Отримані кошти вкладають як у розвиток наркоіндустрії, так і в забезпечення майнового благополуччя наркоділків.

Суттєвим елементом протидії протиправній діяльності у сфері обігу наркотиків є кримінально-правові заходи, що підривають його прибутковість, зменшують фінансову ефективність або унеможливають використання отриманих злочинним шляхом коштів, позбавляючи цей бізнес сенсу.

Запровадження 1995 року в КК України ст. 229¹² [1], яка передбачала кримінальну відповідальність за використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, згодом засвідчило, що вказана норма не відповідає загрозам, які постали перед нашим суспільством. На науковому рівні це підтвердив А. А. Музика в дисертаційному дослідженні «Незаконний обіг наркотичних засобів в Україні (кримінально-правове та кримінологічне дослідження)» (1998) [2], де було здійснено аналіз законів, інших нормативних актів і правозастосовної діяльності в галузі протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів відповідно до тогочасного вітчизняного законодавства, зокрема проблем відповідальності за злочини, пов'язані з використанням коштів, здобутих від такої протиправної діяльності. Зазначену думку було підтверджено в посібнику «Кримінально-правова боротьба з наркоманією» [3], який підготували А. А. Музика та Н. А. Мірошніченко. Водночас вказані науковці, надаючи кримінально-правову характеристику використанню коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, досліджуючи кваліфікуючі ознаки, а також їх відмежування від суміжних складів злочинів, не запропонували шляхів удосконалення ст. 209¹².

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Під час підготовки та прийняття 2001 року нового Кодексу зазначену статтю КК України (у старій редакції) було без змін трансформовано в ст. 306 КК України (у новій редакції) [4]. Вочевидь, вирішальним фактором стала відсутність особливих змін у наркосцені та відсутність фактів викриття типових прикладів відмивання коштів. Дослідженню кримінально-правових елементів ст. 306 КК України присвятили праці І. А. Вартилицька [5], М. С. Хруппа та М. П. Селіванов [6], Є. В. Фесенко [7], А. В. Савченко [8], О. М. Стрільців [5; 7; 8; 9] та інших науковців. Водночас аналіз їхніх публікацій засвідчує, що тут здебільшого представлено лише короткі науково-практичні коментарі до ст. 306 КК України.

Виклад основного матеріалу. Пропозиції щодо вдосконалення кримінальної відповідальності за використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотиків, було конкретизовано в дисертаційному дослідженні, яке підготував 2010 року Ю. О. Старук (до речі, через 15 років після запровадження кримінальної відповідальності за вказаний вид злочину) [10]. Зокрема, автор запропонував шляхи вдосконалення ст. 306 КК України у вигляді відповідних змін і доповнень до КК України:

«Стаття 306. Легалізація (відмивання) майна, здобутого від вчинення злочину у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів,

1. Вчинення правочину з майном, здобутим від вчинення будь-якого зі злочинів, передбачених статтями 305, 307, 308, 310–320 цього Кодексу, –

карається позбавленням волі на строк від чотирьох до семи років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна або без такої.

2. Дія, передбачена частиною першої цієї статті, вчинена повторно або за попередньою змовою групою осіб, або у великому розмірі, –

карається позбавленням волі на строк від семи до десяти років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна або без такої.

Примітка.

1. Повторним визнається злочин, вчинений особою, яка раніше вчинила злочин, передбачений цією статтею або статтею 209 цього Кодексу.

2. Дія, передбачена цією статтею, вважається вчиненою у великому розмірі, якщо вартість майна становить двісті та більше неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

Науковець також запропонував доповнити КК України ст. 306¹, яку викласти в такій редакції:

«Стаття 306¹. Використання майна, здобутого від вчинення злочину у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів

1. Використання майна, здобутого від вчинення будь-якого зі злочинів, передбачених статтями 305, 307, 308, 310–320 цього Кодексу, з метою вчинення будь-якого зі злочинів, передбачених статтями 305, 307–320 цього Кодексу, –

карається позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна або без такої.

2. Дія, передбачена частиною першою цієї статті, вчинена повторно або за попередньою змовою групою осіб, або у великому розмірі, –

карається позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна або без такої.

Примітка. Дія, передбачена цією статтею, вважається вчиненою у великому розмірі, якщо вартість майна становить двісті та більше неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

Аналіз запропонованих Ю. О. Старук змін засвідчує, що в диспозиції ст. 306 та 306-1 КК України наявні майже однакові дії – «вчинення правочину з майном» та «використання майна», що не дасть змоги розв'язати комплекс проблем, які на сьогодні існують.

Варте уваги дослідження О. М. Лемешка, присвячене вивченню кримінально-правової протидії використанню коштів, отриманих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів [11]. Тут визначено юридичні підстави відповідальності за вчинення окресленого злочину, причому кошти, здобуті від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, учений умовно об'єднав поняттям «наркодоходи».

Автор розкрив співвідношення ст. 306 КК України 2001 року з редакцією відповідної ст. 229¹² КК України 1960 року, запропонував характеристику ознак об'єкта, суб'єкта, об'єктивної та суб'єктивної сторін цього злочину, а також кваліфікуючих ознак використання (легалізації) наркодоходів; розглянув відмежування використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (наркодоходів) від суміжних злочинів; запропонував кримінально-правові заходи заохочення щодо припинення діяльності з легалізації наркодоходів. Водночас О. М. Лемешко не запропонував шляхів удосконалення кримінальної відповідальності за вчинення вказаних діянь.

З моменту впровадження 1995 року в КК України ст. 229¹², а з 2001 року – ст. 306 (за новим КК України), які встановлюють покарання за використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, і до 2018 року правоохоронні органи викрили лише 1700 таких злочинів. Однією з причин такого незадовільного стану є недосконалість наявних положень КК України, на що вказали 96,7 % опитаних працівників підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків.

Нині одним з найбільш важливих інструментів протидії організованій злочинності є протидія відмиванню доходів, здобутих від злочинної діяльності, та унеможливлення вільного використання цих доходів злочинцями. В українському кримінальному законодавстві є дві правові норми, які регламентують кримінальну відповідальність за злочини, пов'язані з відмиванням доходів, – ст. 209 КК України «Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом» та ст. 306 КК України «Використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин чи сильнодіючих лікарських засобів». Зміст цих статей передбачає захист однакових суспільних цінностей, проте вони різняться походженням предмета злочину (наркотики, сутенерство, зброя, розповсюдження порнографії тощо) та суворістю покарання. За певних обставин це зумовлює додаткове зайве навантаження на правоохоронні та судові органи в процесі з'ясування та доказування конкретного джерела кримінальних доходів [12].

На нашу думку, правова норма, описана в ст. 306 КК України, є спеціальною нормою відносно ст. 209 КК України.

Такий склад статей сформувався історично, внаслідок конвенційного розвитку цих норм кримінального права.

Крім того, наявність двох норм (ст. 209 та 306 КК України), які за своєю суттю покликані оберігати однакові соціальні цінності, але відрізняються походженням предмета злочину та суворістю покарання, за певних обставин зумовлюють додаткове зайве навантаження на правоохоронні та судові органи в процесі з'ясування та доказування конкретного джерела кримінальних доходів. У разі, коли організована злочинна група має дохід від різних видів злочинної діяльності (наприклад, наркотики, сутенерство, зброя, розповсюдження порнографії), встановлення в процесі слідства, а потім доказування в суді конкретного джерела кримінальних доходів, яке підлягає переслідуванню за певною нормою, що має відмінну санкцію, створює зайве навантаження для органів правопорядку й суду.

Світова практика кримінального права в протидії відмиванню коштів свідчить, що злочинам у сфері обігу наркотиків не надають жодних переваг, їх включено до загального списку предикатних злочинів, а отже, відносно них застосовують одну універсальну статтю. Навіть у тих випадках, де у вітчизняному кримінальному законодавстві є окрема стаття, яка передбачає відповідальність за відмивання коштів, одержаних від наркотиків, наприклад, у Франції [13] санкції статті уніфіковано до статті, яка регламентує відповідальність за відмивання коштів, одержаних від інших видів кримінальної діяльності.

Аналіз диспозиції ст. 306 КК України доводить, що вона є надто усіченою та значно обмежує (порівняно з диспозицією ст. 209 КК України) коло діянь, які пов'язані з легалізацією (відмиванням) коштів, отриманих від незаконного обігу наркотиків. Адже ст. 306 КК України передбачає лише три діяння: 1) розміщення коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, у банках, на підприємствах, в установах, організаціях та їх підрозділах; 2) використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, для придбання об'єктів, майна, що підлягають приватизації, чи обладнання для виробничих чи інших потреб; 3) використання доходів (коштів і майна), здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, з метою продовження незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Причому друге діяння дублює перше. Так, порядок

здійснення приватизації визначено в законах України «Про приватизацію державного майна» [14], «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)» [15], «Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі» [16] та інших нормативних актах з відповідними змінами та доповненнями. У цих законах ідеться про те, що приватизація об'єктів здійснюється не готівкою, а лише шляхом відкриття рахунків у банківських установах.

Недосконалість диспозиції чинної статті свідчить те, що в Україні впродовж 1995–2018 років з 1700 злочинів, виявлених за ст. 229¹²–306 КК України, практично не було встановлено жодного доказаного факту легалізації доходів, одержаних від незаконного обігу наркотиків через банківські структури [5]. Усі кримінальні справи та кримінальні провадження були за фактами використання кримінальних доходів для продовження незаконного обігу наркотиків.

Крім того, не встановлено мінімальної суми, з якої наступає кримінальна відповідальність за ст. 306 КК України. Тобто формально відповідальність за тяжкий злочин може наступити за використання незначною суми навіть для продовження незаконного обігу наркотиків.

З огляду на це, доцільно внести зміни до КК України, що стосуються злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів, а саме:

1) виключити статтю 306;

2) частину першу ст. 209 доповнити словами «або штрафом від ста до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян»;

– частину другу ст. 209 після слів «або у великому розмірі» доповнити словами «або з доходами, здобутими від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів»;

– частину другу ст. 209 доповнити словами «або штрафом від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян»;

3) частину третю ст. 307 після слів «або вчинені із залученням малолітнього або щодо малолітнього» доповнити словами «або з використанням доходів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, з метою продовження такого обігу».

Висновки. На нашу думку, спрощення застосування законодавства про кримінальну відповідальність щодо протидії відмиванню доходів, одержаних від будь-яких видів кримінальної діяльності, сприятиме зменшенню зайвого навантаження на

правоохоронні та судові органи під час розслідування та розгляду в суді кримінальних проваджень, підвищенню результативності їх діяльності й збереженню людського ресурсу.

Стратегічним напрямом діяльності правоохоронних органів України в протидії незаконному обігу наркотиків слід вважати підрив його економічного підґрунтя, створення та реалізацію комплексної системи правових, зокрема кримінально-правових, організаційних, оперативно-розшукових та інших заходів щодо виявлення та ліквідації каналів легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів» та Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» [Електронний ресурс] : Закон України від 15 лют. 1995 р. № 64/95-ВР. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/863-14>. – Назва з екрана.
2. Музика А. А. Незаконний обіг наркотичних засобів в Україні (кримінально-правове та кримінологічне дослідження) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук / А. А. Музика. – Київ, 1998. – 66 с.
3. Мирошніченко Н. А. Уголовно-правовая борьба с наркоманией / Н. А. Мирошніченко, А. А. Музыка. – Киев ; Одесса : Высш. шк., 1988. – 208 с.
4. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. – Назва з екрана.
5. Джужа О. М. Актуальні проблеми боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів в Україні. Загальна частина : курс лекцій : у 2 кн. / [О. М. Джужа, Д. Й. Никифорчук, О. М. Стрільців та ін.] ; за ред. Є. М. Моїсєєва. – Київ ; Івано-Франківськ. – 2008. – Кн. 2. – 270 с.
6. Селиванов М. П. Антинаркотичне законодавство України. Історія. Теорія : коментар / М. П. Селиванов, М. С. Хруппа. – Київ : Юрінком, 1997. – 352 с.
7. Фесенко Є. В. Злочини проти здоров'я населення та системи заходів з його охорони : монографія / Є. В. Фесенко. – Київ : Атіка, 2004. – 280 с.
8. Савченко А. В. Кримінально-правова протидія незаконному обігу наркотиків: міжнародні та національні стандарти : посібник / А. В. Савченко, О. М. Стрільців ; за ред. Коваленка В. В. – Київ : НАВС, 2013. – 142 с.
9. Трофімов С. О. Протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: питання кваліфікації та документування : метод. рек. / С. О. Трофімов, О. М. Стрільців, Д. Й. Никифорчук, І. А. Вартилицька. – Київ : КНУВС, 2007. – 24 с.
10. Старук Ю. О. Кримінальна відповідальність за використання майна, здобутого від незаконного обігу наркотиків : монографія / Ю. О. Старук. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. – 235 с.

11. Лемешко О. М. Кримінально-правова оцінка легалізації наркоходців / О. М. Лемешко. – Харків : Вапнярчук Н. М., 2004. – 112 с.
12. Безногих В. С. Кримінальна відповідальність за використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотиків: порівняльно-правове дослідження [Електронний ресурс] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / В. С. Безногих. – Київ, 2018. – 274 с. – Режим доступу: https://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/6707/5/dysert_beznohukh.pdf. – Назва з екрана.
13. Безногих В. С. Тотожність і відмінність у нормах кримінального права України та Франції, які криміналізують відмивання коштів / В. С. Безногих // Корупційна злочинність у міжнародному вимірі: форми, методи та засоби протидії: матеріали Міжнар. круглого столу (Київ, 9–10 листоп. 2017 р.). – Київ, 2017. – С. 78–81.
14. Про приватизацію державного майна [Електронний ресурс] : Закон України від 4 берез. 1992 р. № 2163-XII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19/print>. – Назва з екрана.
15. Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію) [Електронний ресурс] : Закон України від 6 берез. 1992 р. № 2171-XII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2171-12>. – Назва з екрана.
16. Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі [Електронний ресурс] : Закон України від 10 лип. 1996 р. № 290/96-ВР. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/290/96-вр>. – Назва з екрана.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy "Pro vnesennia zmin i dopovnen do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy v zviazku z pryiniattiam Zakonu Ukrainy "Pro obih v Ukraini narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn, yikh analogiv i prekursoriv" ta Zakonu Ukrainy i prekursoriv ta zlovzhyvanniu nymy": vid 15 liut. 1995 r. No. 64/95-VR [Law of Ukraine "On introduction of amendments and additions to certain legislative acts of Ukraine in connection with the adoption of the Law of Ukraine "On the circulation of narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues and precursors in Ukraine" and the Law of Ukraine "On Measures to Counteract the Illicit Trafficking in Narcotic Drugs, Psychotropic Substances and precursors and their abuse" from February 15, 1995, No. 64/95-VR]. (n.d.). zakon2.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/863-14> [in Ukrainian].
2. Muzyka, A.A. (1998). *Nezakonnny obih narkotychnykh zasobiv v Ukraini (kryminalno-pravovi ta kryminalno-pravovi doslidzhennia)* [Illegal drug trafficking in Ukraine (Criminal law and criminological research)]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
3. Miroshnichenko, N.A., & Muzyka, A.A. (1988). *Ugolovno-pravovaia borba s narkomaniei* [Criminally-legal struggle against drug addiction]. Kiev; Odessa: Vyssh. shk. [in Russian].
4. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: vid 5 kvit. 2001 r. No. 2341-III [Criminal Code of Ukraine from April 5, 2001, No. 2341-III]. (n.d.). zakon3.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> [in Ukrainian].
5. Dzhuzha, O.M., Nykyforchuk, D.Y., Striltsiv, O.M., & Moiseiev, Ye.M. (Ed.). (2008). *Aktualni problemy borotby z nezakonnym obihom narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn, yikh analogiv ta prekursoriv v Ukraini. Zahalna chastyna* [Actual problems of fighting with the illegal drug trade, psychotropic speech, their analogs and precursors in Ukraine. General part]. Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
6. Selivanov, M.P., & Khruppa, M.S. (1997). *Antynarkotychne zakonodavstvo Ukrainy. Istoriia. Teoriia* [Anti-drug laws of Ukraine. History. Theory]. Kyiv: Yurinkom [in Ukrainian].

7. Fesenko, Ye.V. (2004). *Zlochynty proty zdorovia naselennia ta systemy zakhodiv z yoho okhorony* [Crimes against public health and measures to protect it]. Kyiv: Atika [in Ukrainian].
8. Savchenko, A.V. & Striltsiv, O.M. (2013). *Kryminalno-pravova protydiia nezakonnomu obihu narkotykiv: mizhnarodni ta natsionalni standarty* [Criminal law against illicit drug trafficking: international and national standards]. Kyiv: NAVS [in Ukrainian].
9. Trofimov, S.O., Striltsiv, O.M., Nykyforchuk, D.Y., & Vartyletska, I.A. (2007). *Protydiia lehalizatsii (vidminy) dokhodiv, oderzhanykh vid nezakonnoho obihu narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn, yikh analohiv abo prekursoriv: pytannia kvalifikatsii ta dokumentuvannia* [Counteraction to legalization (laundering) of proceeds from the illegal circulation of narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues or precursors: questions of qualification and documentation]. Kyiv: KNUVS [in Ukrainian].
10. Staruk, Yu.O. (2011). *Kryminalna vidpovidalnist za vykorystannia maina, zdobutoho vid nezakonnoho obihu narkotykiv* [Criminal liability for the use of property obtained from drug trafficking]. Luhansk: RVV LDUVS im. E.O. Didorenka [in Ukrainian].
11. Lemeszko, O.M. (2004). *Kryminalno-pravova otsinka lehalizatsii narkodokhodiv* [The criminal-law assessment of drug trafficking legalization]. Kharkiv: Vapniarchuk N.M. [in Ukrainian].
12. Beznohykh, V.S. (2018). *Kryminalna vidpovidalnist za vykorystannia koshtiv, zdobutykh vid nezakonnoho obihu narkotykiv: porivnialno-pravove doslidzhennia* [Criminal liability for the use of funds derived from drug trafficking: comparative legal study]. *Candidate's thesis*. Kyiv. Retrieved from https://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/6707/5/dysert_beznohukh.pdf [in Ukrainian].
13. Beznohykh, V.S. (2017). *Tochnist i vidminnist v normatyvnomu kryminalnomu pravi Ukrainy ta Frantsii, yaki kryminalizuiut vidminy koshtiv*. [Identity and difference in the norms of criminal law of Ukraine and France, which criminalize money laundering. Corruption criminality in the international dimension: forms, methods and means of counteraction]. *Koruptsiina zlochyynnist u mizhnarodnomu vymiri: formy, metody ta zasoby protydiil, Corruption crime international measurement: forms, methods and forms of antidia*: Proceedings of the International Round Table (pp. 78-81) [in Ukrainian].
14. *Zakon Ukrainy "Pro pryvatyzatsiiu derzhavnoho maina"*: vid 4 berez. 1992 r. No. 2163-XII [Law of Ukraine "On privatization of state property" from March 4, 1992, No. 2163-XII]. (n.d.). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19/print> [in Ukrainian].
15. *Zakon Ukrainy "Pryvatyzatsiia nevelykykh derzhavnykh pidpriemstv"*: vid 6 berez. 1992 r. No. 2171-XII [Law of Ukraine "About the privatization of small state-owned enterprises (small privatization)" from March 6, 1992, No. 2171-XII]. (n.d.). [zakon.rada.gov.ua](https://zakon.rada.gov.ua/go/2171-12). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/2171-12> [in Ukrainian].
16. *Zakon Ukrainy "Osoblyvosti pryvatyzatsii maina v kompleksi"*: vid 10 lyp. 1996 r. No. 290/96-VR [Law of Ukraine "On peculiarities of property privatization in the agro-industrial complex" from July 10, 1996, No. 290/96-VR]. (n.d.). [zakon.rada.gov.ua](https://zakon.rada.gov.ua/go/290/96-vr). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/290/96-vr> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 05.09.2018

Striltsiv O. – Ph.D in Law, Senior Research Fellow, Head of the Scientific Laboratory on the Problems of Criminal Police of the Educational and Research Institute No. 1 of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine;

Beznohykh V. – Independent Expert, Kyiv, Ukraine

Directions for the Improvement of Criminal-Legal Counteraction to the Use of the Funds Obtained from Illegal Drug Trafficking

An important component of the strategy to counteract to the illegal circulation of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors is the implementation of measures aimed at identifying and confiscating funds derived from this illegal activities and minimizing the possibility of their use in legal turnover of funds (business) and everyday life. Such approaches to combating organized crime and drug trafficking are considered effective at the international level, that is why the criminalization of the use of funds derived from illicit drug trafficking in Ukrainian criminal legislation should comply with the requirements of the international documents to which our state has joined. Since the introduction in 1995 of the Criminal Code of Ukraine Article 229⁴², and since 2001 – Article 306 in new Criminal Code of Ukraine, which impose penalties for the use of funds derived from illicit drug trafficking, and until 2018, only 1,700 such offenses were detected by law enforcement agencies, at the same time none of those cases was placement of funds derived from the illicit trafficking of narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues or precursors, in banks, in enterprises, in institutions, organizations and their subdivisions. The authors note that one of the reasons for this unsatisfactory state is the imperfection of the existing provisions of the Criminal Code of Ukraine. In addition, the existence of two norms in Ukrainian legislation (Articles 306 and 209 of the Criminal Code of Ukraine), which in essence should protect the same social values, but differ in the origin of the crime (drugs, pimping, weapons, distribution of pornography, etc.) and severity of punishment, in certain circumstances, cause an additional unnecessary burden on law enforcement and judicial authorities in the process of clarifying and proving a specific source of criminal incomes. The article reveals the problematic issues that arise in the practice of law enforcement agencies regarding the normative provision of counteracting to the use of funds derived from illicit trafficking in narcotic drugs, psychotropic substances and precursors. Legislative proposals have been formulated to the Criminal Code of Ukraine, in particular: 1) exclude article 306; 2) part 1 of Article 209 shall be supplemented with the words «or a fine of one hundred to five hundred non-taxable minimum incomes of citizens»; part 2 of Article 209, after the words «or in large scale», to be supplemented with the words «or with the proceeds derived from the illicit circulation of narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues, precursors»; part 2 of Article 209 shall be supplemented with the words «or a fine of five hundred to one thousand non-taxable minimum incomes of citizens»; 3) part 3 of Article 307 after the words «or committed with the involvement of a minor or a minor» shall be supplemented with the words «or with the use of proceeds derived from the illicit trafficking of narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues, precursors, in order to continue such treatment». In the opinion of the authors of the article, the simplification of the

application of the legislation on criminal liability for combating the laundering of proceeds from any type of criminal activity will reduce the unnecessary burden on law enforcement and judicial authorities during the investigation and trial in the court, increase of their working capacity and the preservation of human resources. Thus, the strategic direction of the activity of law enforcement agencies of Ukraine in counteracting illicit drug trafficking is to consider the undermining of its economic basis, the creation and implementation of a comprehensive system of legal, in particular criminal, legal, organizational, operational and investigative and other measures aimed at identifying and eliminating channels of legalization of incomes, obtained by criminal means.

Keywords: narcotic drug; psychotropic substances; precursors; money laundering; drug trafficking; criminal law; criminal activity.